

Keywords: Kyivan Polissia, the second half of 13th — early 14th centuries, ceramics, slags of iron production, pyrophyllite.

Одержано 15.10.2018

КОЗЮБА Віталій Костянтинович, кандидат історичних наук, науковий співробітник, Інститут археології НАН України, вул. Володимирська 3, Київ, 01001, Україна, *koziuba_vitalii@iananu.org.ua*.

KOZIUBA Vitalii K., PhD, Researcher, Institute of Archaeology, the National Academy of Sciences of Ukraine, Volodymyrska str. 3, Kyiv, 01001, Ukraine, *koziuba_vitalii@iananu.org.ua*.

ОЛЕНИЧ Андрій Миколайович, молодший науковий співробітник, ІА НАНУ, пр. Героїв Сталінграда 12, Київ, 04210, Україна, *atli-sent@bigmir.net*.

OLENYCH Andrii M., Junior Research Fellow, Institute of Archaeology, the National Academy of Sciences of Ukraine, Heroiv Stalingrada ave. 12, Kyiv, 04210, Ukraine, *atli-sent@bigmir.net*.

ЧМІЛЬ Леся Володимирівна, кандидат історичних наук, науковий співробітник, ІА НАНУ, вул. Володимирська, 3, Київ, 01001, Україна, *chmil_lesia@iananu.org.ua*.

CHMIL Lesia V., PhD, Researcher, Institute of Archaeology, National Academy of Sciences of Ukraine, Volodymyrska str. 3, Kyiv, 01001, Ukraine, *chmil_lesia@iananu.org.ua*.

Додаток 1

ВИЗНАЧЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ РЕШТОК ІЗ ОБ'ЄКТУ 1

М. С. Сергєєва

1.1. ВИЗНАЧЕННЯ ДЕРЕВА

На визначення порід дерева надійшло 6 зразків дрібного вугілля зі споруди. Матеріал зібраний шляхом ручного відбору з ґрунту. Породи дерева визначені за мікроструктурою по трьох розрізах, за допомогою мікроскопу. Отримані результати порівнювалися з даними визначників деревини (Сукачев 1940; Гаммерман и др. 1946; Вихров 1959).

Усі екземпляри вугілля визначаються як **дуб** (*Quercus* sp.).

ЛІТЕРАТУРА

Вихров, В. Е. 1959. *Диагностические признаки древесины главнейших лесохозяйственных и лесопромышленных пород СССР*. Москва: АН СССР.

Гаммерман, А. Ф., Никитин, А. А., Николаева, Т. Л. 1946. *Определитель древесин по микроскопическим признакам с альбомом микрофотографий*. Москва; Ленинград: АН СССР.

Сукачев, В. Н. 1940. *Определитель древесных пород*. Москва: Гослестехиздат.

REFERENCES

Vikhrov, V. E. 1959. *Diagnosticheskiye priznaki drevesiny glavneyshikh lesokhozyaystvennykh i lesopromyshlennykh porod SSSR*. Moskva: AN SSSR.

Gammerman, A. F., Nikitin, A. A., Nikolayeva, T. L. 1946. *Opredelitel drevesin po mikroskopicheskim priznakam s albumom mikrofotografii*. Moskva; Leningrad: AN SSSR.

Sukachev, V. N. 1940. *Opredelitel drevesnykh porod*. Moskva: Goslестехиздат.

С. А. Горбаненко

1.2. ПАЛЕОЕТНОБОТАНІЧНІ ВИЗНАЧЕННЯ

На фільтрацію надано близько 3 дм³ ґрунту із заповнення досліджуваного об'єкту.

Матеріали й методи. Фільтрацію проведено у три етапи з використанням звичайної антимоскітної сітки зі стандартною коміркою 1 × 1 мм. Заповнення мало дрібнозернисту структуру (пісок), що дало змогу його частково просіяти (від 50 %). Решту було профільтровано методами флотації й промивання. Флотацією отримано дрібні рештки ботанічного походження: вуглики і палеоетноботанічні матеріали.

Палеоетноботанічні рештки виявились незначними: 1 зернівка пшениці двозернянки (*Triticum dicoccon*), 1 — проса (*Panicum miliaceum*), 1 фрагмент невизначеної зернівки (Cerealia).

Промивання практично не дало результатів: очікувано можливі знахідки іхтіологічних матеріалів і фрагментів ячної шкаралупи не виявлено.

Результати. В цілому, продуктивність методу флотації підтвердилася: було виявлено вуглики дерев і рештки зернівок культурних рослин. Останні становлять незначну кількість, які, ймовірно (за спостереженнями щодо інших пам'яток), знаходяться на рівні мінімальної (або трохи вище) насиченості. Остання становить від 3—5 зернівок на 1 стандартне відро.

Тим не менше, незначний об'єм зразка не дає змогу стверджувати щось конкретне (за загальними спостереженнями, на давньоруських пам'ятках із дрібнозернистим ґрунтом зазвичай зберігаються іхтіологічні матеріали у різній кількості).

М. В. Кублій

1.3. ВИЗНАЧЕННЯ КІСТОК ТВАРИН

Було досліджено 91 фрагмент кісток тварин. Стан збереженості кісток за 5-бальною шкалою — 1—2, тобто кістки дуже сильно пошкоджені, і велика кількість фрагментів не підлягають визначенню. Визначити вдалося лише 44 фрагменти, що становить менше половини всіх фрагментів.

10 фрагментів кісток належали молодій особі свині домашньої. Вік особи приблизно 1 рік, оскільки Р4 молочний, росте М3, а в щелепі знаходяться невірні Р3 і Р4. Ця особа була самцем, що було встановлено за трикутною формою перерізу ікла. Три кістки належали молодій особі свині, вік якої також близько 1 року. Ліктьова кістка належала крупній свині або кабану. Було виявлено також 8 фрагментів кісток черепа молодих особин, 8 фрагментів нижніх щелеп, 1 ребро і 2 великі гомілкові кістки свині. Всі вони належали мінімально 2 молодим особам.

Також було виявлено 4 кістки малої рогатої худоби, які також належали молодій особі.

Обгоріла променева кістка також належала малій рогатій худобі. Білий колір обгорілої кістки вказує на температуру горіння в районі 800—1000°.

Також було знайдено стегнову кістку бобра, яка належала молодій особі, оскільки верхні епіфізи не були прирослі. Ще одна стегнова кістка бобра не мала прирослених епіфізів, що вказує на молодий вік тварини.

Було визначено 1 кістку риби.